

Ким бахтиёр?

[Ўзбекча – Uzbek – الأوزبكي]

Азҳарий Аҳмад Маҳмуд

Таржимон: *Абу Туроб Ўший*

Нашрга тайёрловчи: *Абу Абдуллоҳ Шоший*

2013 - 1434

IslamHouse.com

من الفائز؟

« باللغة الأوزبكية »

أحمد محمود الأزهري

ترجمة: أبو تراب آشي

مراجعة: أبو عبد الله الشاشي

2013 - 1434

IslamHouse.com

Бисмиллаҳир роҳманир роҳим

Муқаддима

Бутун оламлар Парвардигори Оллоҳ таолога ҳамду санолар, Пайғамбаримиз Муҳаммад Мустафо соллаллоҳу алайҳи ва салламга салоту саломлар бўлсин.

Азиз биродарим!

"Бахтли бўлди, ғалаба қилди, ютуққа эришди" бу каби сўзларни сиз билан биз кўп эшитамиз. Масалан, фалончи бахтли бўлди, фалончи мукофотга эришди, фалончи машина ютиб олди, яна бири медал ютди, бир футбол жамоаси бошқа жамоани кўп ҳисоб билан мағлуб қилиб ютуққа сазовор бўлди. Ваҳоказо шунга ўхшаш дунё мукофотлари ва совринларига боғлиқ сўзларни эшитамиз. Бироқ, бизлардан озчилигимиз бахт, ютуқ, ғалаба сўзларига қалб кўзи билан қараймиз. Хусусан дунёпарастлик кенг тарқаган ушбу замонда кўпчилик одамлар ҳақиқий бахт-саодат нима эканини унутиб қўймоқдалар ва ёлғон бахтга алданиб бахтсиз бўлиб қолмоқдалар. Шу боис ушбу мўъжазгина рисола сиз азизларга тақдим этмоқчиман. Шояд, ушбу рисола сабабли Оллоҳ таоло

хаммаларимизни дунё ва охирада ҳақиқий бахт-
саодатга эришувчилардан қилса!

Азҳарий Аҳмад Маҳмуд.

Ҳақиқий саодат

Дунёдаги бахт-саодат, ютуқ - ғалабаларга кўпинча маккорлик ва алдов йўллари билан етишилади. Гарчи тўғри йўл билан эришилса ҳам унда бир нуқсон яъни, камчилик бўлади, ёки вақтлар ўтиб ўша бахтиёр инсонинг бахтли онлари унитилиб, ўзининг хотирасидан ўчиб ҳам кетиши мумкин. Масалан, бой бўлгандан кейин камбағал бўлиб қолиш, кучлиликдан сўнг кучсиз бўлиб қолиш, соғломликдан сўнг касал бўлиш, йигитликдан сўнг қариш кучдан қолиш, чиройли бўлишдан кейин ҳунук бўлиб қолиш ва ҳақозо... Ҳудди шунингдек бахтиёр ҳаёт ҳам бир хил маромда давом этавермайди, балки бир кунмас бир кун албатта ўз ниҳоясига етади. Демак, ўткинчи бахт ҳақиқий бахт деб эътибор қилинмас экан.

Ундай бўлса ҳақиқий бахт-саодат нима?

Ҳақиқий бахт-саодат... Ўлим келганда мусулмон ҳолда вафот этиш ва қабрда сўроқ-савол қилувчи фаришталарнинг саволларига "Роббим Оллоҳ диним Ислом, Пайғамбарим Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам", деб жавоб беришда ҳамда Сирот кўпригидан омонлик билан ўтиб олишдадир. Ҳақиқий бахт одамларнинг номаи аъмоллари тарқатиладиган

кунда, киши ўз номаи аъмолини ўнг қўлдан олишидадир. Мана шу ҳақиқий БАХТдир.

Оллоҳ таоло деди:

Бас, энди ўз китоби – номаи аъмолини ўнг қўлидан берилган киши "Мана менинг китобимни ўқинглар. Дархақиқат, мен ҳисоб-китобимга (яъни, Охиратдаги ажр-мукофатга) рўбарў бўлишимни билган эдим" дер. (Ал-Ҳаакқа: 19,20)

Биродарим! Мана бу бахтиёр одамни шоду-хуррамлигидан ҳаммага нидо қилишига бир қаранг! "Дархақиқат мен китобимни ўнг қўлимдан олдим, мана шу менинг ютуғим ва абадул-абад бахтиёр эканимнинг белгисидир. Эй одамлар! Қаранглар! Китобимни ўқиб кўринглар, мен мана шу бахтли кун келишига ишонар эдим, шунинг учун ҳам мен яхши амаллар қилар эдим", деб нидо қилмоқда.

Энди унга берилажак мукофотга қаранг. Оллоҳ таоло деди:

"Сўнг у кўнгилли ҳаётда, мевалари (аҳли жаннат учун) яқин бўлган юксак жаннатда бўлур.(Жаннат аҳлига): **"Ўтган кунларда (яъни,**

хаёти дунёда) **қилиб ўтган** (эзгу) **амалларин- гиз сабабли** (ушбу ноз-неъматларни) **пок билиб еб-ичаверинглар"** (дейилур). (Ал-Ҳаакқа: 21-24).

Энди эса охирати учун ҳеч қандай эзгу ишлар қилмай умрини беҳудага зое қилиб натижада ҳасрат-надомат чекаётган одамнинг аҳволига бир назар солинг! Оллоҳ таоло деди:

"Энди ўз китоби чап қўлидан берилган кимса эса дер:"Эҳ, қани энди менга китобим берилмаса эди! Ва ҳисоб китобим (яъни оладиган жазойим) **нима эканлигини билмасам эди! Эҳ қани энди ўша** (биринчи ўлим барча нарсани) **тугатувчи-узувчи** (ва Қиёматдаги мана бу қайта тирилиш бўлмаса) **эди! Менга** (не-не машаққатлар билан топган) **мол-дунёйим асқотмади-я! Мулку салтанатим ҳам халок бўлиб кетди-я!"** (Ал- Ҳаакқа: 25-29).

У бечора қандай амал қилган бўлса, шунга яраша жазо олади. Биродарим, Унга берилажак жазо қандай бўларкин! Оллоҳ таоло деди:

(Бас Оллоҳ жаҳаннам қўриқчиларига дер): **"Уни ушлаб кишанланглар! Сўнгра дўзахга**

ташланглар! Сўнгра узунлиги етмиш газ бўлган занжирга солиб боғланглар! Чунки у (хаётий дунёдалик пайтида) Улуғ Оллоҳга иймон келтирмас эди. Ва мискин-бечораларга таом беришга (ўзини ҳам, ўзгаларни ҳам) тарғиб қилмас эди. Бас бугун, бу ерда унинг учун бирон дўст-мададкор йўқдир. Ва бирон таом йўқдир! Фақат йирингдан бўлган (бир таом борки). Уни фақат (йўлдан) адашган (кофир)ларгина ерлар" (Ал-Ҳаакка: 30-37).

Биродарим! Ҳақиқий бахт-саодатга эришган одам ким эканини билиб олдингизми? Оллоҳ таолонинг куйидаги ояти ҳақида ҳам бир фикр юргизиб кўринг. Ҳақ таоло деди:

"Бас ким дўзахдан четлатилиб, жаннатга киритилса, муҳаққақ (бахт-саодатга) эришгай" (Оли-Имрон: 185). Демак, биродарим, ҳақиқий бахт-саодат — дўзахдан нажот топишда ва жаннатга сазовар бўлишда экан. Зеро, жаннат аҳли билан дўзах аҳли ўртасида, нажот топганлар ҳамда халок бўлганлар ўртасида, ғолиблар ва мағлублар ўртасида, бахтиёрлар ҳамда бахтсизлар ўртасида жуда катта фарқ бор. Улар харгиз баробар бўлмайдилар. Оллоҳ таоло деди:

Дўзах эгалари билан жаннат эгалари баробар бўлмас. Жаннат эгалари (бахт-саодатга) эришувчи зотлардир. (Ҳашр: 20).

Бахт-саодат ва нажот йўли

Биродарим! Эҳтимол сиз айтилган сўзлардан сўнг "ҳақиқий бахт-саодатга қандай қилиб эришилади?" "Бунинг йўли қандай экан?" деб сўрарсиз! Саволингизга жавобан Ҳақ таолонинг ушбу оятини келтираман:

Биз Китобда (Лавҳул-Махфузда) бирон нарсани кўймай (ёзгандирмиз). (Анъом: 38).

Биродарим! Сиз Қуръон Карим тиловатини ўзингизга лозим тутинг ва Қуръон оятларини тиловат қилганингизда оятларни тадаббур-тафаккур қилинг. Зеро, Қуръон Каримда – бахтиёрлар ва бахтсизлар ҳақида ҳамда бахтиёрлар қайси амаллари сабабли бахтиёр бўлганлари ва бахтсизлар қайси амаллари туфайли бахтсиз бўлганлари ҳақида кўп маълумотлар келтирилган.

Биродарим! Ушбу мўъжазгина рисолада Қуръон Каримда зикр қилинган бахтиёрларнинг тўққизта

сифати келтирилгандир. Ушбу сифатларни ўқиб сиз ҳам ўша сифатлар билан сифатланинг-ки, мазкур сифатлар сизда топиладиган бўлса, шак-шубҳасиз хақиқий бахтиёрлардан бўласиз.

Биринчи сифат: Иймон

Иймон сифатини ўзида гавдалантирган кимса, дунёда ҳам охиратда ҳам бахтиёрлар сафида бўлади. Зеро, иймон сифати бахтиёрларнинг энг биринчи ва тамал сифати бўлиб, бахтиёрларнинг қолган сифатлари унинг устига қурилади. Оллоҳ таоло Ўзинг каломи раббонийсида мўминларга ато этиладиган неъматларни баён қилиб деди:

"Оллоҳ мўмин, мўминаларга остидан дарёлар оқиб турадиган, улар абадий қоладиган жаннатлар ва мангу жаннатлардаги покиза масканларни ваъда қилди. Оллоҳнинг ризолиги эса ҳамма нарсадан улуғроқдир. Мана шу буюк (бахт) саодатдир". (Тавба: 72).

Оллоҳ таоло деди:

"Мўмин ва мўминаларнинг олдиларида ва ўнг томонларида нурлари (қилган яхши амалларига

ярашав ёритиб) кетаётганини кўрадиган
Кунни (эсланг! Ўша кунда уларга дейилур):" **Сизлар**
учун бугунги хушхабар – остидан дарёлар окиб
турадиган, (сизлар) **мангу қоладиган**
жаннатлардир. Бу буюк (бахт) саодатнинг
ўзидир!" (Ҳадид: 12).

Аҳли сунна вал жамоа уламолари иймоннинг таърифини қуйидагича таърифлайдилар. "Иймон" қалб билан тасдиқ этиб тил билан иқрор бўлиш ҳамда аъзолар билан дин арконларига амал қилишдир. Кишинг иймони тоат-ибодатлар билан зиёдалашади ва гуноҳ – маъсиятлар туфайли камаяди. Демак, иймон қалбда бўлади, тил уни иқрор қилади ва амал уни тасдиқлайди.

Бироқ, шундай кимсалар борки, агар уларни намоз ўқиш, рўза тутиш каби Оллоҳ таоло буюрган амалларга тарғиб қилсангиз ёки гуноҳ ишлардан қайтарсангиз, у: Биродар! Одамнинг дили тоза бўлса бўлди, намоз ўқимасам ҳам ичим иймонга тўла, деб амалсиз иймонни даъво қиладилар. Агар уларнинг қалбларида иймон бўлганда эди албатта ўша иймон уларнинг амалларида кўринган бўлар эди.

Иккинчи сифат: Солиҳ амал

Биродарим, билингки, ҳақиқий иймон ўз соҳибини Оллоҳ ва Унинг Пайғамбарига итоат қилишга ҳамда солиҳ амал қилишга ундайди. Оллоҳ таоло деди:

"Эй мўминлар, Оллоҳдан қўрқинглар, тўғри сўзни сўзланглар! (Шунда Оллоҳ) амалларингизни ўнглар ва гуноҳларингизни мағфират қилур. Ким Оллоҳга ва унинг Пайғамбарига итоат этса, бас у буюк (бахт) саодатга эришибди. (Ахзоб сураси, 70-71-оят).

Бу оятда иймон билан солиҳ амални бир-бирига боғланиб келишидан шу нарса англашиладики, киши ҳақиқий бахтга эришиши учун ушбу икки сифат унда топилиши лозим. Ислолда солиҳ амалнинг аҳамияти катта бўлгани учун ҳам, аксар оятларда Оллоҳ таоло иймон билан амални ёнма-ён келтиради. Ҳақ таоло деди:

"Бас, иймон келтирган ва яхши амаллар қилган зотларга келсак, уларни Парвардигорлари – Оллоҳ Ўз раҳмати, жаннатига доҳил қилур. Бу очик бахтнинг ўзидир. (Жосия: 30).

Яна марҳамат қилиб дедики:

"(Оллоҳ) сизларни тўпланиш Кунига тўплашини (эслангиз)! Бу (одамлар) бир-бирларини ҳасратга қўйиб кетадиган (фойдазиён) Кундир (яъни, иймон эгалари кофир ва фосиқларни ҳасрат-надоматда қолдирадилар. Улар Жаннатдаги неъматларга кириб кетишади, кофирлар дўзах азобига дучор қилинишади). Ким Оллоҳга иймон келтирса ва яхши амал қилса (Оллоҳ) унинг ёмонликларини ўчирур ва уни остидан дарёлар оқиб турадиган, (барча жаннат аҳли) абадул-абад қоладиган жаннатларга киритур. Бу эса буюк бахтдир". (Тағобун: 9).

Оллоҳ таоло деди:

"Албатта иймон келтирган ва яхши амаллар қилган зотлар учун остидан дарёлар оқиб турадиган жаннатлар бордир. Мана шу буюк (бахт) саодатдир". (Буруж: 11).

Биродарим, ушбу оятларга назар солсангиз ҳақиқий бахт-саодат иймон ва солиҳ амалнинг меваси эканлигини билиб оласиз.

Учинчи сифат: Эргашиш ва бидъатни тарк этиш

Бахтга эришувчи мўминларнинг сифатларидан яна бири, эргашиш ва бидъатни тарк қилишдир. Оллоҳ таоло деди:

"Муҳожир ва ансорларнинг биринчи пешқадамлари ва уларга чиройли амаллар билан эргашган зотлар- Оллоҳ улардан рози бўлди ва улар ҳам ундан рози бўлдилар. Яна (Оллоҳ)улар учун остидан дарёлар оқиб турадиган, улар абадий қоладиган жаннатларни таёрлаб қўйди. Мана шу буюк бахт- саодатдир". (Тавба: 100).

Эргашиш ва бидъатни тарк қилиш икки асосга кўра рўёбга чиқади. Қилаётган ибодатимиз:

Холис Оллоҳ учун бўлиши

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатларига мувофиқ бўлиши.

Фузайл ибн Иёз Оллоҳ таолонинг: (Эй инсонлар, У) сизларнинг қайсиларингиз чиройлироқ амал қилувчи эканлигингизни имтиҳон қилиш учун ўлим ва ҳаётни яратган Зотдир. У Қудратли ва

Мағфиратлидир. - деган ояти хақида: Сизларнинг қайсиларингиз ҳолисроқ ва тўғрироқ амал қилувчи эканингизни имтиҳон қилиш учун ўлим ва ҳаётни яратди, дедилар. Шунда ҳузурида ўтирган одамлардан бири сўради: Ҳолисроқ ва тўғрироқ дегани нима? Фузайл ибн Иёз: Агар амал ҳолис бўлса-ю тўғри бўлмаса у амал қабул бўлмайди, ёки аксинча амал тўғри бўлса-ю бироқ ҳолис бўлмаса бу амал ҳам қабул бўлмайди. Ҳолис амал фақат Оллоҳ учун бўлган амал, тўғри амал эса, Расулulloҳнинг суннатларига мувофиқ бўлган амалдир, дедилар.

Суфён Саврий айтадилар: Бидъат шайтонга маъсиятдан кўра суюклироқ. Чунки, гуноҳдан тавба қилинади. Бироқ, бидъатдан тавба қилинмайди. (Яъни гуноҳ қилган одам қилган иши гуноҳлигини биледи, билмаса билган куни тавба қилиши мумкин, лекин бидъатчи мен тўғри, савобли иш қиляпман деб ўйлайди ва қилган бидъатига тавба қилишни хаёлига ҳам келтирмайди).

Абу Айюб Сихтоний шундай деган эканлар: Бидъатчи қанча кўп тиришса, шунча кўп Оллоҳ таолодан узоқлашади.

Тўртинчи сифат: Гуноҳларни тарк қилиш

Гуноҳлар одамнинг қалбини бузиб қоронғилаштиради натижада гуноҳ қилувчи одам дунёда ҳам охиратда ҳам Оллоҳнинг жазосига мустаҳиқ бўлиб қолади. Гуноҳлар одамдан бахтни кетказиб бахтсизликни олиб келишга сабаб бўлади ҳамда умрнинг баракасини ўчиради.

Биродарим, бахт-саодатга эришиш, дўзахдан нажот топиш гуноҳларни тарк қилиш билангина бўлади. Оллоҳ таоло деди:

"Аршни кўтариб турадиган ва унинг атрофидаги (фаришталар) Парвардигорларига ҳамду сано айтиш билан (У зотни барча айбу нуқсонлардан) поклаб-тасбеҳ айтурлар ва У зотга иймон келтирурлар, ҳамда иймон келтирган кишиларни мағфират қилишини сўрарлар: «Парвардигоро, Ўзинг раҳмат-меҳрибонлик ва илм жиҳатидан барча нарсдан кенгдирсан. Бас (гуноҳларидан) тавба-тазарруъ қилган ва Сенинг йўлингга эргашган кишиларни Ўзинг мағфират қилгин ва уларни дўзах азобидан сақлагин. Парвардигоро, уларни ҳам, уларнинг ота-боболари, жуфти ҳалоллари ва зурриётлари

орасидаги солиҳ-мўмин бўлган кишиларни ҳам ўзинг уларга ваъда қилган мангу жаннатларга дохил қилгин. Албатта Сенинг Ўзинггина қудрат ва ҳикмат соҳибидирсан. (Парвардигоро) Ўзинг уларни (гуноҳларининг) ёмонликларидан асрагин. Кимни ўша кундаги ёмонликлардан асрасанг, бас, ҳақиқатан унга раҳм-шафқат қилибсан. Мана шу буюк бахт- саодатдир". (Ғофир: 7-9).

Бу оятда Оллоҳ таоло гуноҳларни тарк қилиб улардан тавба қилиш У Зотнинг раҳматига сазовор бўлишни ва Оллоҳ раҳм қилган кимса эса буюк бахтга эришишини баён қилмоқда. Бошқа оятда аҳли тоат, аҳли ибодатлар қандай қилиб бахт-саодатга эришганини ҳамда маъсият аҳли эса нима сабаб бахтсиз бўлиб ҳор бўлганликларини баён қилиб деди:

"Ким Оллоҳ ва Унинг Пайғамбарига итоат этса, (Оллоҳ) уни остиларидан дарёлар оқиб турадиган жаннатларга киритиб, ўша жойда абадий (ҳаёт бахш этар). Бу бу катта зафардир. Ким Оллоҳ ва унинг Пайғамбарига итоатсизлик қилиб Оллоҳнинг белгилаб қўйган ҳадларидан тажовуз қилса, уни абадий қоладиган жойи бўлмиш дўзахга киритур. Ва унинг учун хор қилувчи азоб бордир". (Нисо: 13, 14).

Яҳё ибн Муоз Аррози шундай деган эканлар: Ақли бор одамнинг мана бундай дуо қилишидан ажабланаман. У дуосида: "Оллоҳим менинг бошимга тушадиган мусибатлар сабабли душманларимни хурсанд қилмагин", – дейди. Ҳолбуки, ўзи душманларини хурсанд қилади. Шунда бу қандай бўлади, деб сўралди? Оллоҳга осий бўлади сўнг Қиёмат куни ҳар бир душман унинг ҳолини кўриб хурсанд бўлади.

Бешинчи сифат: Ростгўйлик

Ростгўйлик – қиёматда саодатманд бўладиган мўминларнинг сифатларидандир. Оллоҳ таоло деди:

"Оллоҳ айтди: бу Кун (яъни Қиёмат Куни) ҳаққи-рост иймон келтирганларга рост сўзлари фойда берадиган Кундир. Улар учун остидан дарёлар оқиб турадиган жаннатлар бордир. Улар унда абадий қолажақлар. Улардан Оллоҳ рози бўлди, улар ҳам Оллоҳдан рози бўлдилар, Бу эса улуғ бахтдир". (Моида: 119-оят).

Ибнул Қоййим раҳимахуллоҳ айтадики: Оллоҳ таоло иймон аҳлига ростгўй-содиқлар билан бирга бўлишни буюрди:

"Эй мўминлар, Оллоҳдан кўрқингиз ва ростгўй бўлган зотлар билан бирга бўлингиз!" (Тавба: 119) ва яна деди:

"Кимда-ким Оллоҳ ва пайғамбарга итоат этса, ана ўшалар Оллоҳ инъомларига сазовор бўлган зотлар — пайғамбарлар, ростгўйлар, шаҳидлар ва солиҳ кишилар билан бирга бўлурлар". Ана шулар Рафиқул-аълодирлар **"Улар эса энг яхши хамроҳлардир"**. (Нисо: 69).

Оллоҳ таолога содиқ-ростгўй бўлиш бандалар учун яхшироқдир.

Энди қачон иш — жанг муқаррар бўлса у ҳолда агар улар Оллоҳга (иймон келтириш ва Унинг жанг қилиш ҳақидаги амрига итоат этишда) содиқ-ростгўй бўлганларида, албатта ўзлари учун яхшироқ бўлур эди.

Оллоҳ одамларни икки қисмга, ростгўйлар ва мунофиқларга бўлиб қўйди. Ҳақ таоло деди:

"Оллоҳ содиқ бўлган кишиларни ростгўйликлари сабабли мукофатлаш учун, мунофиқларни эса агар Ўзи хоҳласа (мунофиқлик

холларида ўлдириб) азобга гирифтор этиш ёки (улар иймон келтириб, тавба қилсалар), тавбаларини қабул қилиб (гуноҳларини мағфират этиш) учун (мазкур синовга дучор қилди)". (Аҳзоб: 24). Иймоннинг асоси ростгўйликдир, нифоқнинг асоси эса ёлғончиликдир. Бир қалбда иймон ва нифоқ ҳаргиз жам бўлмайди. Шунга кўра, Иймонли одамда ёлғончилик илллати топилмайди.

Олтинчи сифат: Оллоҳдан кўрқиш

Оллоҳдан кўрқиш кишини гуноҳ ишларга кўл уришдан тўсади. Гуноҳлардан йироқ бўлиш эса кишини дўзахдан четлатилиб, жаннатга киритилишига сабаб бўлади.

Оллоҳ таоло деди:

"Айтинг: Албатта, мен агар Парвардигоримга итоатсизлик қилсам, Улуғ Кунда (Қиёматда Оллоҳ тамонидан) бўладиган азобдан кўрқаман. Ўша Кунда кимдан (азоб) четлатилса, бас, унга (Оллоҳ) раҳм қилибди. Мана шу очик Мана шу очик нажотдир!" (Анъом:15, 16).

Оллоҳ таолодан кўркиш – У Зот сиз билан бизга фарз қилган амаллардан биридир. Зеро Ҳақ таоло деди:

"Мендангина кўркингиз". (Бақара: 40-оят). Бошқа ояти каримада шундай деб марҳамат қилди:

"Инсонлардан кўркмангиз мендан кўркингиз". (Моид: 44). Қуйидаги оятда эса иймонни Оллоҳ таолодан кўркишга боғлаб келтирди:

"Бас, агар мўмин бўлсангизлар, улардан кўркмангиз, Мендан кўркингиз!". (Оли имрон: 175).

Оиша разияллоҳу анҳо дедилар: Мен эй Расулуллоҳ, Оллоҳ таолонинг ушбу сўзидагилар:

"Яхши амалларни қилишда тиришадиганлар, қалблари эса амаллари қабул бўлмай қолишидан ва Оллоҳ ҳузурига ҳисоб-китоб учун қайтган пайтларида дўзах азобидан нажот бермай қолишидан хавфда бўлади". (Муъминун: 60). Бу оятдаги зино қиладиган, ароқ ичадиган ва ўғирлик қиладиган одамми? "Йўқ, эй Сиддикнинг қизи, у рўза тутадиган, намоз ўқийдиган, садақа берадиган ва бу

амаллари қабул бўлмайд қолишидан қўрқадиган одам", дедилар.

Ҳасан Басрий бу оят ҳақида шундай деди: Оллоҳга қасамки, улар тоат-ибодатларни қилган, ибодатларда тиришган ва амаллари ўзларига қайтарилишидан қўрққан кишилар. Мўмин яхшилик билан қўрқув ўртасини жамлайди, мунофиқ ёмонлик билан хотиржамлик ўртасини жамлайди.

Бахтли одамларни сифатлаб деди:

"Ким Оллоҳ ва Унинг Пайғамбарига бўйсунса ва Оллоҳдан қўрқиб, тақво қилса, бас, ана ўшаларгина (бахт-саодатга) эришувчилардир".
(Нур: 52).

Еттинчи сифат: Тақво

Оллоҳ таоло ўзининг китобида тақводорларни саодати ва уларнинг ютуқлари ҳақида хабар бериб деди:

Албатта тақводор зотлар (У Кунда) осойишта жойда, боғлар ва чашмалар устида бўлурлар. Улар бир-бирларига рўбарў бўлган холларида ипак

шойидан либослар кийиб (ўтирурлар). Мана шундай! Яна Биз уларга оху кўз хурларни жуфту ҳалол қилиб қўйгандирмиз. Улар у жойда тинч-хотиржам бўлган ҳолларида (хизматкорлардан) барча мева-чевани чақирурлар. Улар (жаннатда) биринчи ўлимдан (яъни, ҳаёти дунёдан кўз юмганларидан) бошқа ўлимни тотмаслар. (Оллоҳ) уларни дўзах азобидан сақлагандир. (Бу) Парвардигорингиз томонидан бўлган фазлу марҳаматдир. Мана шу буюк бахт-саодатдир. (Духон: 51-57-оятлар).

Яна Оллоҳ таоло тақводорлага дунёда ҳам охиратда ҳам хушxabар берди:

Иймон келтирган ва (Оллоҳдан) тақво қилган зотлар учун ҳаётий дунёда ҳам Охиратда ҳам хушxabар бордир. Оллоҳнинг Сўзлари (оятлари) ўзгартирилмас. Мана шу (мазкур неъматларга эришиш) буюк бахт-саодатдир. (Юнус: 63-64-оятлар).

Биродарим! Билингки, тақво сифати ҳамма яхшиликларни ўзида мужассам этган сифатдир. Тақвонинг ҳақиқати – Яратган Зотнинг буйрқларига

бўйсунуш ҳамда Оллоҳ қайтарган нарсалардан қайтиб
У Зотнинг жазосидан сақланишдир. Тақвонинг тўрт
даражаси бўлиб, улар қуйидагилар:

Ширкдан сақланиш.

Маъсият ва гуноҳ ишлардан сақланиш.

Шубҳали нарсалардан сақланиш.

Охиратга фойда бермайдиган ортиқча нарсаларни
тарк қилиш.

Рўзборий роҳимаҳуллоҳ: Сени Оллоҳдан
узоқлаштирадиган нарсаларни тарк этишинг
тақводир, деганлар.

Биродарим! Шунинг билан, кишида илм
бўлмаса, унда тақво ҳам бўлмайди. Чунки, жоҳил
кимса нимадан тақво қилишни билмайди. Бакр ибн
Хунайс айтган эканлар: Нимадан тақво қилишни
билмайдиган киши қандай қилиб тақводор бўлсин?

Саккизинчи сифат: Оллоҳ йўлида жиҳод қилиш

Оллоҳ йўлида жиҳод қилиш энг афзал амалларнинг биридир. Абдуллоҳ Ибн Масуъд разияллоҳу анҳу Набий соллаллоҳу алайҳи ва салламдан қайси амал Оллоҳга суюклироқ – деб сўради. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ўз вақтида ўқилган намоз, дедилар. Сўнгра қайси? Деди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ота-онага яхшилик қилиш, дедилар. Сўнг қайси? деди, Оллоҳ йўлида жиҳод қилиш, деб жавоб бердилар. (Муттафақун алайх).

Оллоҳ таоло Унинг йўлида жиҳод қилишни қиёмат кундаги бахт-саодатга сазовор бўлиш сабабларидан қилди. Оллоҳ таоло деди:

"Лекин Пайғамбар ва у билан бирга бўлган, иймон келтирган зотлар молу жонлари билан жиҳод қилдилар. (Барча) яхшиликлар ана ўшалар учундир. Нажот топувчилар ҳам уларнинг ўзидир. Оллоҳ улар учун остидан дарёлар оқиб турадиган, улар абадий қоладиган жаннатларни таёрлаб қўйгандир. Мана шу буюк саодатдир". (Тавба: 88, 89).

Оллоҳ йўлидаги жиҳод Оллоҳ аза ва жалла билан бўлган тижоратнинг энг улкани ва энг фойдалиси. Оллоҳ таоло деди:

"Эй мўминлар, сизларга аламли азобдан нажот берадиган бир «тижорат»ни кўрсатайми?(Ўша «тижорат» мана будир) — Оллоҳ ва Унинг пайғамбарига иймон келтирурсизлар ва Оллоҳ йўлида мол ва жонларингиз билан жиҳод қилурсизлар. Мана шу агар билсангизлар ўзларингиз учун энг яхши (иш)дир. (Агар шундай қилсангизлар, Оллоҳ) сизларнинг гуноҳларингизни мағфират қилур ҳамда сизларни остидан дарёлар оқиб турадиган жаннатларга ва абадий жаннатлардаги покиза масканларга киритур. Бу эса улуғ бахтдир". (Саф: 10-12).

Тўққизинчи сифат: Жинлардан ва инсонлардан бўлган шайтонларга эргашмаслик

Охиратда бахтиёр қилиб, кишини жаннатга киришига сабаб бўладиган ҳамда дўзах ўтидан сақлайдиган амалларнинг яна бири, жину инсдан бўлган шайтонларга эргашмаслик ҳамда залолатга даъват қилувчи одамларни дўст тутмасликдир. Оллоҳ таоло деди:

"Бас, улар (яъни аҳли жаннат) бир-бирларига қараб савол жавоб қилурлар. (Шундай суҳбатларнинг бирда) улардан бири деди: Менинг бир дўстим бор эди. У (менга) Ростдан ҳам сен (ўлганимиздан сўнг яна қайта тирилишимизни) тасдиқ этувчиларданмисан, бизлар ўлиб, тупроқ ва суякларга айланиб кетган вақтимизда ҳақиқатан ҳам (қайта тирилиб) жазоланувчимизми? дер эди. (Сўзловчи ҳаёти дунёда Охиратни инкор қилган дўсти ҳақидаги ҳикояни тугатгач, жаннатдаги биродарларига): Сизлар (ҳам мен билан бирга ўша дўстимнинг дўзахдаги ҳоли нима бўлганига) қаровчимисизлар? деди. Сўнг ўзи қараб уни дўзахнинг ўртасида кўргач, деди: Оллоҳ номига қасамки, дарҳақиқат, сен мени ҳам ҳалок қилаёзган эдинг. Агар Парвардигоримнинг неъматини (яъни, Ҳидояти) бўлмаса эди, албатта мен ҳам (сен билан бирга дўзахга) ҳозир қилинувчилардан бўлур эдим. (Қани менга айтгин-чи) бизлар фақат биринчи ўлимимиздан бошқа ўлгувчи эмас эканмизми?! (Бир марта ўлганимиздан сўнг тирилиб жаннатга кирганимиздан сўнг) азобланувчи эмас эканмизми? Албатта мана шу (аҳли жаннатга етадиган неъматлар) буюк бахтнинг ўзидир. Бас,

амал қилувчилар мана шундай (мангу бахт-саодат) **учун амал қилсинлар!"** (Вас-сафот: 50-61-оятлар)

Ибн Касир роҳимахуллоҳ бу оятнинг тафсирида шундай дейди: Оллоҳ таоло ушбу оятда жаннат аҳли ҳақида хабар бердики, Улар кўзлар кўрмаган, қулоқлар эшитмаган, инсоннинг ҳаёлига ҳам келмаган жаннатларда ҳури-айнлар орасида бўлган бир вақтда бир бирларидан дунёда бошларидан ўтказган воқеалар ҳақида сўрамоқдалар, шу пайт улардан бири Менинг бир дўстим бор эди. Деб бўлган воқеани айтиб бермоқда. Мужоҳид раҳимахуллоҳ айтадилар: унинг у дўсти шайтон эди.

Авфий Ибн Аббосдан ривоят қилиб келтирадиларки, Ибн Аббос: у иймонли одамнинг мушриклардан бўлган дўсти, дедилар. Нима бўлган тақдирда ҳам уларнинг гаплари бир-бирига қарши эмас чунки, шайтон жинлардан ҳам одамлардан ҳам бўлиши мумкин.

Демак, бу оятда зикри келтирилган киши, қайта тирилишга ва ҳисоб-китобга иймон келтирди, Роббига итоат қилди ва дўстини гапига кирмади ва у юрган йўлдан юрмади натижада унинг бу амали

жаннатга киришига ҳамда дўзахдан нажот топишига сабаб бўлди.

Ўнинчи сифат: Сабр

Ибнул Қоййим роҳимаҳуллоҳ айтадилар: Уламолар ҳар бир одамда сабр сифатининг топилиши шарт эканига иттифоқ қилганлар. Зеро, сабр иймоннинг яримидир. Иймон икки қисмдан иборатдир унинг бир қисми сабр иккинчи қисми эса шукрдир. Сабр қиёматда бахт-саодатга сабаб бўладиган ибодатларнинг биридир. Бу ҳақда Оллоҳ таоло ўзининг китобида қуйидагича ҳабар берди:

"Аниқки, Менинг бандаларимдан бир гуруҳи бор эди. Улар: Парвардигоро, (Ўзингга) иймон келтирдик. Бас, сен бизларни мағфират қилгин ва бизларни раҳм айла: Сен Ўзинг раҳм қилувчиларнинг яхшироғидурсан, дер эдилар. Сизлар эса уларни масхара қилдингиз, ҳатто уларнинг (устидан кулиш) сизларга Мени эслашни унутдирди. Сизлар улардан кулган эдингиз. Мен бугун уларни (сизларнинг озор-азиятларингизга) сабр-тоқат қилганлари сабабли мукофатладим улар ҳақиқий (бахт-саодатга) эришувчилардир. (Мўминун: 109-111-оятлар).

Биродарим! Сабр деганда – Киши ўзини жазавадан, ғазаб қилишдан, тилини эса шикоятлардан, аъзоларини гуноҳлардан тийиш назарда тутилади.

Сабр уч турлидир:

Оллоҳнинг таот-ибодатларига сабр қилиш

Оллоҳга осий бўлмасликка сабр қилиш

Оллоҳнинг имтиҳонларига сабр қилиш.

Абу Яҳё Суҳайб Ибн Синонадан разияллоху анхудан ривоят қилинади. Пайғамбаримиз Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва саллам дедилар: *“Мўминнинг иши ажабланарли, ҳайратомуздир. Ҳамма иши унга яхшилик келтираверади. Бу мўминларга ҳос бўлиб, улардан бошқаларда ундай эмас. Агар унга хурсанд қилувчи нарса етса, шуқр қилади. Бу у учун яхшидир. Агар зарар берувчи нарса етса, сабр қилади. Бу ҳам унинг учун яхши бўлади”*. (Имом Муслим ривояти).

Оллоҳ таоло ҳаммаларимизни ҳақиқий бахт-саодатга эришувчилардан қилсин!

ВА АХИРУ ДАЪВАНА АНИЛ ҲАМДУ
ЛИЛЛАҲИ РОББИЛ АЛАМИН.